

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY  
V BRNĚ

**PŘEHLED VÝZKUMŮ**  
**1993-1994**

ISSN 1211-7250



BRNO 1997

381 ch. n. 1992  
382

250,-

S 9395458

## **PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994**

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno  
Královopolská 147, 612 00 Brno  
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Patrik Červák, Mgr. Balázs Komoróczy,  
Ing. Petr Škrdla

Na titulním listě: Rekonstrukce skládané dýky z Maref

Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna

Náklad: 400 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1997 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

materiál. Od spodní úrovně této vrstvy narážel drapák místy na zbytky dřevěné středověké pilotáže. V hloubce -3,0 až -6,0 m bylo složení výplně obdobné, podíl organických příměsí se však zdál menší a naopak se v ní objevoval šedá, písčitojilovitá složka. I v této vrstvě se sporadicky vyskytoval keramický materiál. Přibližně v hloubce 173 až 172 m n.m. se objevovaly šterkovité vrstvy a nastupovala hladina spodní vody. Veškerý keramický materiál lze datovat až do období po založení města.

Ve výkopu pro kanalizaci vedenou vstupní místností prodejny 1 (po pravé straně průjezdu Staré radnice) byl zdokumentován profil s výraznou požárovou vrstvou datovanou keramickými nálezy do 14. století.

*Martin Geisler, ÚAPP Brno*

Resumé:

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště). Pro střední Strasse. Siedlung. Hochmittelalter. Sondierung.

### **UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)**

Kollárova ul., parc.č. 163/1. Sídliště. Středověk, novověk. Zjišťovací, záchranný výzkum.

Před plánovanou výstavbou "Domu penzion" vně linie barokního opevnění v jižní části města byla provedena zjišťovací sondáž, která prokázala pouze sled povodňových vrstev nad časně středověkou úrovní říčního břehu vedlejšího ramene Moravy.

*Rudolf Procházka, ÚAPP Brno*

Resumé:

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště). Kollarova Strasse, Parcelle Nr. 163/1. Siedlung. Mittelalter, Neuzeit. Sondierung, Rettungsgrabung.

### **UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)**

Průchova ul. Sídliště. Raný a vrcholný středověk (9., 13.-14. stol.). Záchranný výzkum.

V rámci sledování trasy výkopu vodovodu se podařilo drobnou sondou zachytit celý profil výkopu, na jehož bázi se nacházely vrstvy rámcově středohradištního stáří, následované vrcholně středověkými uloženinami z doby po založení města. Vrcholně středověké souvrství bylo dokumentováno i v dalším výsekovém profilu.

*Rudolf Procházka, ÚAPP Brno*

Resumé:

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště). Průchova Strasse. Siedlung. Früh- und Hochmittelalter (9., 13.-14. Jh.). Rettungsgrabung.

### **UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)**

Růžová - Hradební ulice. Raný a vrcholný středověk, novověk (9., 13. - 17.stol.). Záchranný výzkum.

V květnu až červnu 1993 byl proveden záchranný výzkum na staveništi telekomunikační budovy SPT Telecom. Vzhledem k souběhu terénních prací a stavby byla z plochy necelých 700 m<sup>2</sup> dotčena v různém rozsahu sice necelá polovina, v úplnosti však bylo

možné odkrýt sotva šestinu především v S a SZ části plochy. Lokalita překvapila i na místní poměry mimořádnou mocností antropogenních uloženin (až cca 5m).

První osídlení na bázi podložních jíílů č.423 reprezentovaly nepravidelné, těžko rozlišitelné jámy, jejichž zásyp tvořily rovněž takřka sterilní jílové splachy, pouze místy se slabou příměsí humusu a uhlíků a jen ojedinělými nálezy především zvířecích kostí. Brzy, patrně na přelomu 8. /9. stol., však lze pozorovat snahu o soustavné osídlení lokality. Slované se zde usazovali přímo na jílovitý povrch, který ještě nepokrýval půdní sediment. Střídání jílovitých hlín s výraznější příměsí uhlíků a humusu, které souvisí s pobytem člověka, s přeplavenými, světlými jílovitými hlínami prozrazuje vodní (splachovou, náplavovou) činnost kolísavého rázu. Objevují se též četné jámové objekty, kúlové jámy a ohniště. Toto nejstarší středohradištní souvrství dosahuje mocnosti až 0,6 m.

Závěr velkomoravského osídlení představuje až 0,5 m mocná vrstva č. 193, sytě černého zbarvení. Šlo evidentně o výraznou kulturní vrstvu, mj. i působením mikroorganismů v období hiátu (10. - 1.pol. 13. stol.) změněná na černozemní půdní typ. Sídlištní objekty v ní byly obtížně rozpoznatelné, nepochybně však o nich svědčí místa s koncentrací sídlištního odpadu. Tento horizont, jehož utváření zaujímá nepochybně podstatnou část velkomoravské epochy osídlení této části ostrova, pokrývá celou plochu výzkumu a mírně stoupá od J k S, tj. od okraje ostrova směrem k jeho středu v souladu s reliéfem podloží. Byl do něj mělce (cca 0,5 m) zahlouben také jediný zjištěný kostrový hrob v čt. 13, bez milodarů. Pozoruhodný objekt, patrně zahloubený rovněž až do vr. 193, představoval příkop č. 532. Dosahoval šířky cca 8 m a hloubky až 2,5 m a ve směru SZ - JVV procházel stavenišťem, aniž by bylo zachyceno jeho ukončení. Do popsané černozemní vrstvy č. 193 byla také zapuštěna zděná stavba složitěho půdorysu. Nejdříve byla v severozápadní části plochy (čt. 5) zachycena zeď 902 orientovaná SSZ-JJV, spjatá na SZ okraji s kolmo navazujícím úsekem směřujícím pod objekt sousední pošty, který byl bohužel přerušen stavebním výkopem. Případné rovnoběžné rameno napojené na opačný konec zdi 902 lze vzhledem k porušení předpokládat jen hypoteticky. Překvapivě však byl odkryt další úsek 908 navazující na JV okraj zdi 902 opět kolmo, avšak ve směru SVV - JZZ. I to bylo ukončeno nárožím, silně porušeným odpadní jámkou z 13. stol. Odtud bylo sledovatelné zdivo 908a, respektive základový žlábek, opět ve směru shodném se zdí 902. Zdá se, že zeď nebyla v tomto úseku dokončena, i když právě zde několik velkých zásahů z 13. stol. nevylučuje její likvidaci. Zdivo 902 je relativně nejzachovalejší, obsahuje již jednu nadzemní vrstvu kamenů spojených kvalitní maltou, zatímco základ je tvořen kameny na hlínu. Z ostatních úseků se dochovaly jen tyto základové partie, v různé míře narušené vytrháním. Síla zdi č. 902 činí při max. výšce 0,8 1,2 m od základové spáry, v případě zdi 908 dosahuje šířky 1,2 m a výšky až 0,5 m. Na vnitřní straně SZ úseku, v S nároží byl odkryt předzáklad o šířce 0,2m, chybí však doklady příslušné podlahy. jednou z možností interpretace je (nedokončená ?) sakrální stavba na půdorysu křížce. Petrografický průzkum provedený RNDr. J.Dvořákem prokázal příbuznost zdiva s velkomoravskými doklady ve Starém Městě. Vzhledem ke skutečnosti, že v době založení města v polovině 13. stol. již bylo zdivo prokazatelně likvidováno a na lokalitě chybí doklady osídlení z 2.pol. 10. - 1.pol. 13. stol., lze uvažovat o době výstavby v závěrečné fázi Velkomoravské říše, tedy na přelomu 9/10. stol. Tuto hypotézu podporují i nálezy výlučně velkomoravské keramiky z hlinitého pojiva základů. Překvapivým objevem byly nálezy kamenů s nalepenou maltou v základovém zdivu 908, které musejí pocházet z nějaké starší stavby, již nepochybně velkomoravské. Vztah neznámé stavby k příkopu č. 532 zůstává nejasný, ač stratigrafická současnost je nanejvýš pravděpodobná.

Na základě závěrů odborné komise z 22.6. 1993 a jednání se zástupci investora bylo rozhodnuto o zachování většiny zdiva 902 a kontrolního bloku terénu.

Počínaje 2.pol. 13. stol. se zde nacházely dvorky středověkých městských parcel se zástavbou spíše hospodářského charakteru, s četnými doklady chovu drobných domácích zvířat.

Stratigraficky nejstarší aktivitu představuje rozebírání zdiva 902 a 908, na jehož zbytcích se vytvořila mohutná maltová kra. Souběžně byl v Z části zkoumaného areálu vyhlouben rozsáhlý hliník č. 557. Do velkomoravské vrstvy č. 193 byly zahloboubeny i další menší jámy. Zeď 908 porušila jáma č. 563 v čt.14, jakož i jediná odpadní jímka č. 584. Jde zatím o nejstarší objekt toho druhu ve městě, kde se fekální jímky čteněji hloubily až od pozdního 15. stol. Příchod nových osadníků znamenal také zánik velkomoravského příkopu. Byl zasypan členitým souvrstvím, které bylo velmi chudé na nálezy.

Rozmach města ve 2. pol. 13. stol. se projevil vznikem mohutného organického souvrství o mocnosti až kolem 2 m s vysokou koncentrací dřevěných makrozbytků i semen různých rostlin charakteru zrašelinovatělého hnoje. Toto souvrství s obtížně rozlišitelnými dílčími horizonty pokrývalo v podstatě celou plochu staveniště. Narůstající hnojovité souvrství bylo průběžně zpevňováno deskami, někdy též pískovcovým štětem. Obsahovalo pozůstatky různých dřevěných staveb a konstrukcí hospodářské funkce, z nichž se nejlépe zachovaly stovky kúlů. Nejrozsáhlejší stavební pozůstatek představuje dřevěná podlaha č. 167, která sestávala z kuláčů nakladených na dvojici rovnoběžných břeven s orientací Z - V. Kuláče byly s podkladovými dřevy spojeny dřevěnými čepy. Celkové rozměry konstrukce činily 4,4 x 4,6 m. Stěny se nezachovaly, s konstrukcí by mohla souviset dvojice kúlů přerušujících břevna a utěsněných četnými zlomky kovářských krust a strusek. Podlaha překrývala fragmenty dalších dřev a zejména zřícený košatinový plot č. 298. Zvláštní pozornost si zaslouží četné ploty, budované vždy touže konstrukcí - jako košatinový výplet na osnově svislých kúlů. Zajímavou skupinu představují ploty č. 172, 178, 223, 458. Všechny leží na výplni příkopu 532 a jsou orientovány rovnoběžně ve směru SZZ-JVV. Bohužel nebylo možné tato ohrazení sledovat v potřebné délce JV směrem. Je pravděpodobné, že některé ploty představují vymezení parcelních hranic.

Tvorba dřevitého souvrství končila někdy v průběhu 14. stol. Na SV okraji plochy dosahovalo bezmála k dnešní úrovni. Na JZ jeho povrch klesal a byl překryt novověkými navážkami. Na rozhraní čt.8, 9 byla zčásti již do raně novověkých úprav, zčásti ještě do středověkých vrstev zapuštěna obdélná jímka s nálezy keramiky a skla z 1.pol. 17. stol. Jen o něco starší bylo torzo oválné hrnčířské pece (1,8 x 1 m), Poskytla zejména bohaté nálezy kamnářské keramiky z doby kolem r. 1600.

*Jiří Kohoutek - Rudolf Procházka, ÚAPP Brno*

Resumé:

Uherské Hradiště (Katastralgebiet Uherské Hradiště), Gassen Růžová - Hradební. Rettungsgrabung des IAD Brno. Früh- und Hochmittelalter, Neuzeit (9., 13.-17. Jhdt.).

Von Mai bis Juni 1993 fand eine Rettungsgrabung am Bauplatz des Telekommunikationsgebäudes der Aktiengesellschaft SPT Telecom statt. Beim Gleichlauf der Grabungs- und Bauarbeiten konnte von den beinahe 700 m<sup>2</sup> des Baugrundes nicht einmal die Hälfte untersucht werden, und wenn dies überhaupt geschah, dann bloß in Form vereinzelter Rettungseingriffe. Eine Flächenabdeckung war kaum auf einem Sechstel des Bauplatzes möglich, vor allem in seinem nördlichen und nordwestlichen Teil.

Die älteste, annähernd in die Zeit vom 8./9. bis zum 9./10. Jhdt. fallende Besiedlung repräsentierten - neben einer Siedlungsschichten- Abfolge - zahlreiche Gruben und Feuerstätten, sowie ein fundloses Skelettgrab. Die Endphase dieses Zeitabschnitts stellte die tiefschwarze humose Schicht Nr. 193 dar, die eine Menge

Siedlungsabfall brachte. In diese Schicht war ehestens an der Neige der großmährischen Epoche ein Bau aus Mauerwerk eingelassen worden - vielleicht der Torso eines Sakralbaues kreuzförmigen Grundrisses.

Nach dem im 10. Jhdt. beginnenden und bis in die Mitte des 13. Jhdts. dauernden Siedlungshiatu folgte die Lokation der Stadt. Auf ihre Frühzeit deutet die mächtige Schichtenabfolge mit starkem Anteil organischer Stoffe - namentlich Mist- hin. Auch Überreste aus Holz erbauter Wirtschaftsobjekte und Flechtwerkzäune gehörten dazu.

Die Bildung dieser Schichtenabfolge endete irgendwann im Verlauf des 14. Jhdts. Zur Erkenntnis der folgenden neuzeitlichen Aktivitäten trug die Ausgrabung eines Töpferofens aus der Wende des 16./17. Jhdts. und der Fund einer etwas späteren gemauerten Kloake bei.

## **UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)**

Jezuitský klášter. Středověk, novověk. Záchranný výzkum.

V historickém jádru města Uherského Hradiště, v budově bývalého kláštera Jezuitů byl koncem roku 1993 proveden záchranný archeologický výzkum. Akci zabezpečili pracovníci ÚAPP Brno na základě hospodářské smlouvy, uzavřené s investorem (fa. T.I.C. s.r.o.).

Terénní práce se uskutečnily v nepodsklepené místnosti ve vnitřním areálu kláštera. Po odstranění horních vrstev navážek a suti se objevily zbytky podlah a kanalizace z 2. pol. 17. stol. Další novo- a středověké vrstvy tvořily mohutné navážky pocházející z doby stavby budovy koleje (započata r. 1654) včetně vrstvy malty a úlomků stavebního materiálu.

Pod nimi se nacházely uloženiny z doby raného osídlení města od 2. pol. 13. do konce 15. stol. Zachytily se zbytky dřevěných kůlů, několik celých nádob a fragmenty skleněného poháru s nálepy.

Archeologicky byly též zhodnoceny profily dvou výtahových šachet ve sklepních prostorech, které vykazují v podstatě stejné zvrstvení.

Na zkoumané ploše byly získány doklady o osídlení města od pol. 13. stol. a o jezuitské stavební činnosti po třicetileté válce. Nálezy z doby velkomoravské nebyly zachyceny. Materiál byl předán do sbírek Slovákého muzea v Uherském Hradišti.

*Jana Stuchlíková, ÚAPP Brno*

Resumé:

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště). Kloster. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

## **UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)**

Havlíčková ul. 16. Středověk, novověk (9. - 16 st.). Záchranný výzkum.

Na základě Smlouvy o dílo provedl ÚAPP Brno v druhé polovině listopadu 1993 předstihový záchranný výzkum na stavbě domu manželů Arnoštových v Uherském Hradišti na Havlíčkově ul. 16. Cílem výzkumu bylo zdokumentovat archeologickou situaci, nacházející se v prostoru budoucí zastavěné plochy v historickém jádru města. Vzhledem k tomu, že na stavbě byla místo podsklepení prováděna pouze základová pilotáž do hloubky více než 8 m od současného povrchu, zvolili pracovníci ÚAPP metodu několika menších oddělených sond, položených v místech nejméně porušených recentními a novověkými zásahy.